

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.030/2026/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Lengyel Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző: dr. Lengyel Rebeka ügyvéd) által képviselt 'I.r. felperes neve' (cím) I. rendű és 'II.r. felperes neve' (cím) II. rendű felpereseknek – a dr. Bagdi Katalin ügyvéd (cím) által képviselt 'I.r. alperes neve' (cím) I. rendű és 'II.r. alperes neve' (cím) II. rendű alperesek ellen személyiség jog megsértése miatt indított perében a Debreceni Törvényszék 10.P.20.672/2025/49. számú ítélete ellen az I. és II. rendű alperesek részéről 51. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részét annyiban kijavítja, hogy a II. rendű felperest nem 2025., hanem 2024. május 15-én érte a testi épséghez fűződő személyiségi jogát sértő egyik méhcsípés.

Az ítéltábla az így kijavított elsőfokú ítélet nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja, és a II. rendű alperes illetékfizetési kötelezettségét felemeli 144 480 (száznegyvennégyezer-négyszáznolcvan) forintra, egyebekben helybenhagyja.

Kötelezi az I. és II. rendű alpereseket, hogy 15 (tizenöt) napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. és II. rendű felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 50 000 (ötvenezer) forint másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesek tulajdonában, illetőleg az alperesek használatában álló, 'város neve'-ban a 'utca neve' utcában található zártkerti ingatlanok szomszédosak egymással. A felperesek 1998. óta életvitelszerűen laknak a 'helyrajzi szám1' helyrajzi számú, kivett lakóház, udvar, gazdasági épület, kert és gazdasági épület, gyümölcsös művelési ágakból álló ingatlanban (a továbbiakban: felperesi ingatlan). Az ingatlan elülső részén található a lakhatásukra szolgáló lakóépület, amelyet álltartásra szolgáló gazdasági épület (és egy használaton kívüli lakókocsi) követ, míg a telek hátsó részén a főlíásátrat is tartalmazó, részben akácsarjakkal borított kertész helyezkedik el. A felperesi ingatlanon több fedetlen víztartó edényzet is található (öntözésre szolgáló hordó, itatók, az unokáik nyári látogatásakor használt kerti medence).

[2] Az ingatlanokat 1,4 méter magas dróthálós kerítés választja el, amelyen az I. rendű alperes a per során 70 cm magasról indított, 2,4 méter magas rashel hálót helyezett fel 28 méter hosszan.

[3] A hivatásos méhészt I. rendű alperes ugyanis megbízottként 2021. óta tartja a II. rendű alperes mint megbízó tulajdonában lévő, mintegy 120-134 családból álló méhállományt a 'helyrajzi szám2'. helyrajzi számú ingatlanon (a továbbiakban: alperesi ingatlan) azzal, hogy a kezdetektől vándoroltatja is a méhek egy részét nyaranta legalább 1 hónapos időtartamra. Ennek és a méhek röppályáját befolyásoló kerítésmagasításnak ellenére 2022-től legalább 2 500 000 méh rendszeresen elhagyta az alperesi ingatlant élelem és víz után kutatva, az I. rendű alperes pedig a meglévő mobilitatók mellett csak 2025-re alakított ki olyan öntisztító tavat, amely alkalmas a méhek vízigényének kielégítésére. Az alperesi ingatlanról a felperesi ingatlanon nagy számban megjelenő méhek zavaró hatása miatt

(különösen májustól augusztusig, 10-15 óra között) az I. rendű alperes megsértette a felperesek – egész ingatlanukra kiterjedő – családi élet és otthon tisztelőben tartásához fűződő személyiségi jogait, emellett a testi épséghez való személyiségi jogukat is, mert az alperesei méhek többször is megcsípték őket: az I. rendű felperest 2022. május 22-én és 2025. június 8-án, a II. rendű felperest 2023. augusztus 30-án, 2025. május 2-án, 2025. (helyesen: 2024.) május 15-én és 2025. június 10-én. A méhek székletürítése és kora tavasszal jelentkező rajzása nem zavarta a felperesek ingatlanhasználatát, illetőleg nem jelentett veszélyt rájuk nézve.

[4] A felperesek a megváltoztatott kereseteikben kérték annak a megállapítását, hogy az alperesek megsértették a családi életükhöz és otthonuk tisztelőben tartásához, valamint testi épségükhöz való személyiségi jogaikat. Kérték az alperesek eltiltását a további jogsértéstől, az alperesi ingatlanon történő méhtartástól, és hogy a bíróság kötelezze őket a méhészet felszámolására, valamint hogy fizessenek meg egyetemleges kötelezettként a felpereseknek személyenként 500 000 forint sérelemdíjat és annak 2022. december 1-jétől számított kamatait, valamint a perköltségüket. Hivatkozásuk szerint az alperesi méhek miatt nem tudják rendeltetésszerűen használni a családi életük terét, az otthonukat jelentő ingatlant (pl. a családtagjaik fogadására), az általuk okozott csípések pedig a testi épségüket is megsértették, amelyért megbízóként a II. rendű alperes is felelős. Álláspontjuk szerint nem hatottak közre az őket ért károsodásban. Elsődlegesen az állattartói felelősség, másodlagosan az általános kárfelelősségi alakzat alapján kérték az alperesek marasztalását, illetőleg hivatkoztak a megbízottért való felelősség szabályaira is.

[5] Az alperesek az ellenkérelmeikben elsődlegesen kérték az eljárás megszüntetését, másodlagosan a kereset elutasítását, illetőleg a felperesek perköltségükben való marasztalását. Elsődleges kérelmüket arra alapították, hogy csak használói az ingatlannak, illetőleg az I. rendű alperes arra is hivatkozott, hogy a méhek a II. rendű alperes tulajdonában állnak, emellett a felperesi igény szomszédjogi alapon bírálható el. Érdemi védekezésük szerint a méhtartást engedéllyel, a jogszabályi előírásoknak, de a per során megismert szakértői elvárásoknak is megfelelően, mezőgazdasági területen végzik, ahol az állattartás engedélyezett, ugyanakkor amellyel, hogy a felperesek nem bizonyították, hogy az ő méheik zavarják őket, e behatás nem a felperesek családi életének és otthonának területére, hanem az ingatlanuk gazdálkodás céljára szolgáló részére esik. Hivatkozásuk szerint a felperesek maguk is közrehatottak a károsodásukban.

[6] Az elsőfokú bíróság elutasította az alperesek eljárás megszüntetése iránti kérelmét, majd a 10.P.20.279/2023/89. számú ítéletével megállapította, hogy az alperesek a perbeli ingatlanon folytatott méhtartással megsértették a felperesek magánélethez és testi épség védelméhez fűződő személyiségi jogait, kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felpereseknek fejenként 500 000 forint sérelemdíjat és annak kamatait, illetőleg eltiltotta őket, hogy az ingatlanon méheket tartsanak minden év június 1-jétől augusztus 31-ig terjedő időszakában, a fennmaradó időszakban pedig úgy folytathatnak méhtartást, ha kialakítanak egy legalább 10 m² vízfelülettel rendelkező, legalább 50%-ban növényzettel fedett, biológiailag öntisztuló, áttetsző vizű kerti tavat, ami méhírtás céljára alkalmas. A felperesek fellebbezése folytán eljáró ítéltábla a Pf.II.20.069/2025/6. számú végzésével (a továbbiakban: hatályon kívül helyező végzés) hatályon kívül helyezte az ítéletet, és az elsőfokú bíróságot az érdemi tárgyalási szaktól új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, megállapítva azt is, hogy a feljegyzett fellebbezési illeték összege 96 000 forint. A végzés indokolása szerint egyebek mellett a szakértői bizonyítás kiegészítése volt szükséges a per során kialakított méhírtató várható hatásának megítéléséhez.

[7] A felek a megismételt eljárás során – az általuk előterjesztett utólagos bizonyításra is figyelemmel – fenntartották a kereseteiket és ellenkérelmeiket.

[8] Az elsőfokú bíróság a fellebbezett ítéletével megállapította, hogy az I. rendű alperes az alperesi ingatlanon folytatott méhtartással a 2022., 2023. és 2024. években megsértette a felperesek családi élet és otthon tiszteletben tartásához fűződő személyiségi jogait, valamint megsértette a méhei által okozott méhcsípéssel a testi épséghez fűződő személyiségi jogukat is: az I. rendű felperes esetében 2022. május 22-én és 2025. június 8-án, a II. rendű felperes esetében 2023. augusztus 30-án, 2025. május 2-án, 2025. május 15-én és 2025. június 10-én. Kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az I. és II. rendű felpereseknek fejenként 300 000 forint tőkét és abból 100 000 forintként 2022., 2023. és 2024. december 31-től számított kamatait, amelyet meghaladóan elutasította a kereseteket. Kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felpereseknek mint egyetemleges jogosultnak 153 100 forint perköltséget, a II. rendű alperest továbbá, hogy fizessen meg 668 101 forint meg nem fizetett szakértői díjat és 61 920 forint kereseti illetéket.

[9] Az ítélet – másodfokú eljárás szempontjából jelentős – indokolása szerint az elsőfokú bíróság azt a tényt, hogy az alperesi méhek 2022. és 2024. között rendszeresen, a szükségtelen zavarás szintjét túllépve és elérve a személyiségi jogsértés szintjét, jártak át a felperesek ingatlanára, és leginkább annak középső és hátsó részét érintették, a felperesek által csatolt videó- és fényképfelvételek, a meghallgatott tanúk közül 'tanúl neve' vallomása és a kirendelt szakértő szakvéleménye alapján állapította meg. A kétszeri helyszíni tárgyalás alapján jelentős részben vissza tudta azonosítani a felperesek – részletesen, részben perjogilag is értékelt – felvételeit, így az is megállapítható volt, hogy az állatok itatóiban, egyes tereptárgyakon és a fóliasátorban rendszeresen nagy számú méh jelent meg. Értékelte a méhrajzásról készült felvételeket is, amelynek eredménye szerint a rajban az I. rendű alpereshez köthető festett méhanyát fogtak be. Az egyes méhcsípések bizonyítékként is ismertette, hogy mely felvételeket fogadott el, és azt is, hogy a 2023. szeptember 23-án az alperesi méhítatógödörrel készített felvétel szerint az abban található víz zöld, tehát algás volt.

[10] Az alperesi bizonyítékok közül elfogadta a méhek vándoroltatásával összefüggő egyes hatósági iratokat, de az alperesek által okozóként megjelölt idegen méhészet az általuk becsatolt fényképfelvételek alapján nem volt azonosítható.

[11] Értékelte az egyes tanúk vallomásait is, akik közül hárman nem erősítették meg a méhek zavaró hatását (bár ingatlanaik távolabb helyezkednek el), míg az egyik tanú darazsakkal összefüggő problémáról számolt be. A II. rendű felperes lánya, 'tanúl neve' tanúvallomása alapján megállapítható volt azonban, hogy méhek okozta probléma 2021-ben jelentkezett, és 2022-től vált nehezen elviselhetővé (több ezer méh a fóliasátorban, rajzás, őt ért méhcsípések, az unokák által használt kerti medencézés ellehetetlenülése 2023-2024-re, növénytermesztés akadályai, unokák elmaradása 2023-tól a korábban megszokott nagyszülői nyaralások helyett, a felpereseket rendszeresen ért méhcsípések). A közelben lakó 'tanú2 neve' (aki a méheket és a darazsakat nem tudja megkülönböztetni) a tanúvallomása szerint maga is észlelt méhürüléket 2022-ben és 2023-ban, 2023. augusztusában pedig a felperesi ingatlanon szemtanúja volt a kirajzott méhek gyümölcsfán való megtelepedésének, és ekkor a felperesek fóliasátrában és itatóiban rengeteg döglött és élő méhet látott.

[12] A kirendelt szakértő kizárta, hogy a felperesi ingatlanon vízvételzés miatt megjelenő méhek más méhészetből származnának, és a bizonyossággal határos valószínűséggel (98%) állapítható meg, hogy felperesek ingatlanán megjelent méhek az alperesi ingatlanról származnak. Az elsőfokú bíróság pedig ez alapján megállapította, hogy az alperesi méhtartás az okozója a felperesi személyiségi jogi sérelmeknek.

[13] A családi élet és az otthon tiszteletben tartásához fűződő személyiségi jog tartalma körében az alperesek aaptalanul hivatkoztak egyes, a közigazgatási jogágba tartozó szabályokra (OTÉK, Tftv., Tvtv., ingatlan-nyilvántartási szabályok), mert a polgári jogi

személyiségi jogsértés kérdését e jogszabályok alapján nem lehet eldönteni. A méhtartás szabályszerűségének megítélése körében annak van jelentősége, hogy az I. rendű alperes tarthat méheket az alperesi ingatlanon, és a méhészetéről szóló „Mrt.” szabályai alapján kell megítélni, hogy a szakmai szabályokat betartja-e, de ezek a szabályok nem alkalmasak e két személyiségi jog tartalmának tisztázásához. A felperesek életvitelszerűen 1998. óta használják az ingatlanukat, és mint ilyen, a családi életük és otthonuk színteréül szolgál, ezért az általuk állított személyiségi jogsértések az ingatlan egész területén elkövethetőek.

[14] Az alperesek jogviszonyát illetően azt állapította meg, hogy állattartónak az I. rendű alperes minősül, aki a II. rendű alperes mint megbízó megbízottjaként egy visszerhes megbízási szerződés alapján gondolja a méheket. Ennek keretében a szakember I. rendű alperes és a tulajdonos II. rendű alperes – aki nem folyik bele a méhek gondozásába – osztozik a hasznon. Ehhez kapcsolódóan pedig a II. rendű alperes csak a személyiségi jogsértés szubjektív szankcióiért köteles helytállni.

[15] A személyiségi jogsértés megtörténtét illetően pedig bár megállapítható volt, hogy az I. rendű alperes igyekezett szakszerűen eljárni, a bekövetkező zavarást pedig folyamatosan csökkenteni, a 2024. augusztusi szakértői szemle idejében a mobil itatókban és az itatógödörben lévő víz is zöld algával volt szennyezett, ami nem megfelelő minőségű a méhek számára. Az I. rendű alperes 2024-ben megépítette, majd 2025-ben öntisztulóvá tette azt a mesterséges méhitató tavat, amely a méhek vízigényét megfelelően ki tudja elégíteni. Az I. rendű alperes személyiségi jogsértésekért fennálló felelőssége ezért 2024-re vonatkozóan fennáll, de a felperesek által készített (különösen a 2023. szeptember 23-i) videók alapján 2023-ban is zöld, azaz algás volt a méhitatógödörben lévő víz, és mivel a szakértői vélemény szerint a szomjas méhek minden védőintézkedés ellenére, vizet keresve átjárnak a felperesi ingatlanra, teljesen okszerűnek látta, hogy a zavarás 2023-ban ugyanígy megvalósult (ennek tényét a felperesek beadványai is alátámasztják). A felperesek felvételei (a tyúkok itatói, kerti locsoló, kerti vizeshordó, az I. rendű felperes méhcsípés utáni fényképfelvétele) és 'tanúl neve' tanúvallomása alapján pedig a zavarás már 2022-ben is megvalósult. 2025-ről a felperesek számos videót csatoltak, amelyekről a szakértő megállapította, hogy az ott látható alperesi zavarás nem haladja meg az immáron megfelelő méhtartással együtt járó szükségtelen zavarás szintjét. A felperesek személyiségi jogai összességében az alperesi vagyoni érdekekkel, arra az eredményre vezetnek, hogy a felperesi személyiségi jogi sérelemhez, különösen a testi épség védelméhez fűződő érdeke lényegesen erősebb, mint az alperesi vagyoni érdek. Mérlegelte azt a tényt is, hogy a felperesek már 1998. óta életvitelszerűen használják ezen ingatlant, az alpereseknek mint utóbb érkezőknek pedig a helyben szokásos rendhez alkalmazkodniuk kell azzal, hogy méhtartásra jogosultak. A családi élet és otthon védelméhez fűződő személyiségi jogok megsértését abban látta megvalósulni, hogy mivel a teljes ingatlan a felperesek otthonául és családi életének színteréül szolgál, azt az alperesi méhek zavaró hatása miatt 2022-től 2024-ig nem tudták megfelelően használni. 100%-os bizonyosság hiányában is bizonyítottnak találta, hogy a felperesek testi épséghez fűződő joga is sérült. A szakértő ugyanis megállapította, hogy főszezonban több, mint 2,5 millió méh hagyja el az alperesi kaptárakat élelem és víz után kutatva. Mivel a vízellátás nem volt megfelelő az alperesi ingatlanon, nyilvánvaló, hogy a méhek a legközelebbi vízforrások felé fordultak, és így érték el a felperesi ingatlant. Ilyen tömegű méhállomány mellett, illetőleg arra figyelemmel, hogy a méhek vizet keresve a legközelebbi vízforrások felé mozogtak, észszerű és logikus következtetés, hogy az alperesi méhek jelentek meg a felperesi ingatlanon és ott megsértették a felperesek személyiségi jogait. A szakértői vélemény alapján 98%-os valószínűség mellett pedig bizonyítottnak lehet elfogadni az okozati összefüggést.

[16] Az alperesi védekezés alapján elfogadta, hogy a felperesek, ha csekély mértékben is, de közrehatottak a személyiségi jogsértések bekövetkeztében, amelynek

következményeit a sérelemdíj összegének meghatározásakor vonta le. A saját előadásuk szerint ugyanis a madáritatás céljára egyik vizeshordójukra a tetőt nem teszik rá, állatitatus céljára, nyitott, fedetlen vízfelületeket alkalmaztak, amellyel a méheknek még vonzóbbá tették az ingatlanukat. A károsultat terhelő kármegelőzési kötelezettség megszegésének súlya jóval kevésbé hangsúlyos, mint az a szabály, hogy a károkozó ne okozzon kárt. Önmagában azzal, hogy a károsult a kármegelőzési kötelezettségének nem tesz eleget, a károkozó a felelősség alól nem mentesítheti önmagát. A károkozó kizárólag azzal mentheti ki magát, ha úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A méhek zavaró hatása tehát 2022-2024-ben olyan mérvű volt, hogy a felperesek személyiségi jogai sérültek, hiszen unokájukkal kapcsolatot nem tudtak megfelelően tartani, otthonuk nyugalma élvezni, azt pihenésre, kikapcsolódásra, de akár kertészkedésre is, használni nem tudták, így az ezzel neki okozott sérelemdíj összegét fejenként 250 000 forintban, a méhcsípések vonatkozásában fejenként 50 000 forintban állapította meg. Ezzel összefüggésben – figyelemmel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:52. § (3) bekezdésében meghatározottakra is – a felperesek nem ajánlottak fel bizonyítást arra, hogy a méhcsípések milyen kedvezőtlen élettani hatással jártak rájuk nézve. Elmondásuk szerint fájdalmaik voltak, esetenként orvosi segítséget vettek igénybe, valamint a méhcsípéseket borogatták, a II. rendű felperes pedig az egészségügyi dokumentáció szerint allergiás a méhcsípésre, amelyet az elsőfokú bíróság elfogadott és értékelt, amelyet meghaladó hátrányt nem igazoltak. A méhcsípések gyakoriságára nézve pedig a becsatolt felvételeken szereplőket fogadta el valóban megtörténtnek.

[17] Az alperesi felróhatóság körében a szakértői vélemény alapján állapította meg, hogy az I. rendű alperes méhitatás körében elkövetett hibája közepes mértékű (hiszen a méhek itatásáról gondoskodott, csak nem megfelelő minőségű vízzel). Ezért a felperesi jogállás alapján az elsődleges kereseti kérelem körében kizárólag az I. rendű alperes felelősségét látta megállapíthatónak, és ezért vizsgálta, hogy a másod- és harmadlagos jogalapokon megáll-e a II. rendű alperes sérelemdíjért való felelőssége. Ez alapján pedig a másodlagosan hivatkozott általános felelősségi alakzat alapján nem, hanem a harmadlagosan hivatkozott, a megbízottért fennálló felelősség alapján találta alaposnak a rá vonatkozó keresetet. A II. rendű alperes akkor mentesült volna a Ptk. 6:542. § [helyesen (1) bekezdése] alapján, ha megbízottját, az I. rendű alperest megfelelő körülményekkel választja ki, őt megfelelő utasításokkal látja el és felügyeli. Ezek közül a terhére az szól, hogy a II. rendű alperest utasításokkal nem látta el és nem is felügyelte a tevékenységét, ezért a sérelemdíj megfizetésére az I. rendű alperessel egyetemlegesen köteles. Az alperesek méhtartástól történő, akár időszakos eltiltása azonban már nem volt indokolt. Kitért arra is, hogy az alperesek nem bizonyították, hogy a méheknek azért nem volt jelentős vízigenye, mert folyamatosan sziruppal itatták őket.

[18] A Ptk. 6:48. § (1) bekezdése szerinti kamatkötelezettségről az alapján rendelkezett, hogy a sérelem a 2022-2024-es években folyamatos zavaró tevékenység alapján érte a felpereseket, amelynek pontos bekövetkezési időpontja nem megállapítható, ezért az adott év utolsó napját határozta meg az esedékességi időpontjául.

[19] A felek részleges pernyertessége/pervesztessége miatt a Pp. 83. § (2) bekezdése alapján rendelkezett a perköltség viseléséről. A pertárgy értéke 1 200 000 forint volt, és tekintve, hogy mindkét oldalon a Pp. 37. § (1) bekezdés a) pontja szerinti célszerűségi pertársaság állt fenn, a Pp. 87. § (1) bekezdése értelmében mindkét oldalon álló felek egyetemlegesen viselik az ellenfél pernyertességére eső perköltséget. A pernyertességet a ténylegesen megsértett személyiségi jogok és a megítélt sérelemdíj alapján fogadta el, még ha a II. rendű alperes az objektív szankciókért nem is felel, mert a sérelemdíjért való felelőssége és így közvetve a személyiségi jogsértés jogkövetkezményeiért való helytállási kötelezettsége

mindhárom személyiségi jog megsértése körében fennáll, ezért az I. rendű alpereshez hasonlóan pervesztesnek tekintendő valamennyi, a felperesek által megjelölt személyiségi jog megsértése körében. Ezért az egyes személyiségi jogi jogsértések vonatkozásában 600 000 forinttal számolt, és 1 000 000 forinttal a sérelemdíj körében, és ez alapján a felperesek (2 400 000/ 2 800 000) 86%-os arányban váltak pernyertessé. Ennek megfelelően a felmerült 951 280 forint összegű szakértői díjat 818 101 és 133 179 forint arányban felosztotta a felek között, az alperesekre eső részt 150 000 forinttal csökkentette, így a fizetendő összeg 668 101 forint. Az illeték 72 000 forintos összegét is felosztotta, így 61 920 forint az alperesek, 16 080 forint a felperesek által fizetendő összeg. A felperesek 200 000 forint, az alperesek az első- és másodfokú eljárásban összesen 155 000 forint perköltséget számítottak fel, amely arányaiban és egymásból kivonva 153 100 forint alperesi kötelezettséget eredményez. A felperesek és az I. rendű alperes teljes személyes költségmentesség kedvezményében részesültek, ezért csak a II. rendű alperes viszonylatában rendelkezett illeték és állam által előlegezett költség megfizetéséről a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 102. § (1) és (6) bekezdései alapján.

[20] Az I. és II. rendű alperesek a fellebbezésben elsődlegesen kérték az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását, másodlagosan a részbeni megváltoztatását és a sérelemdíjra történő kötelezésük mellőzését, harmadlagosan a hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését. Perköltség igényük is volt.

[21] Elsődleges hivatkozásuk szerint a szabályszerű méhtartásuk nem minősülhet személyiségi jogot sértő magatartásnak.

[22] A családi élet tiszteletben tartásához és az otthon tiszteletben tartásához való jog sérelmének hiánya körében előadták, hogy az elsőfokú ítélet nem tér ki arra, hogy mit ért „helyben szokásos rend” alatt, annak milyen a hatóköre, de ezt az elsőfokú bíróság nem is vizsgálta, és túl is terjeszkedett a felek nyilatkozatain. Az ítélet emellett sérti a törvény előtti egyenlőséget, amikor az Alaptörvény és a Ptk. ellenében biztosít többletjogot a korábban az adott helyre költöző felpereseknek. Az elsőfokú bíróság tévesen jelölte meg a családi élet és otthon színterét is, de nem is indokolta meg, hogy azt miért terjesztette ki a kertrészre, ahol a felperesek előadása és 'tanúl neve' tanúvallomása szerint növénytermesztés folyik. Az irányadó bírói gyakorlat (BDT2017.3747) szerint a felek érdekeinek összemérésekor jelentősége van, hogy milyen övezetben, milyen területen található az ingatlan, és ez alapján milyen behatásokkal kell az ingatlantulajdonosoknak számolniuk, akiknek a személyiségi joga nem abszolút hatályú. A felperesek ingatlana pedig a zavarás helyeként megjelölt részen termőföldnek minősül, azaz számolniuk kell a terület besorolása szerint várható hatásokkal. Az elsőfokú bíróság ezért a bírói gyakorlat ellenében nem tulajdonított jelentőséget az ágazati szabályoknak, kiváltképp hogy a polgári jog sem különül el minden más jogágtól. A termőföld pedig nem hasznosítható a funkciójától eltérő célra, mint amit a jogszabály megenged, ha igen, az felróható magatartásnak minősül, amelyre nem alapíthat jogot azzal szemben, aki az előírt funkciója szerint használja az övezetbe tartozó másik ingatlant. Az esetleges zavarás ugyanis az előbbi ingatlan funkciójától eltérő használatából ered. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 13. § (3) bekezdés g) pontjából következően csak a felperesi ingatlan 400 m² területű „Kivett lakóház, udvar, gazdasági épület” része lehet a családi élet és az otthon színtere, a termőföld nem. Emellett az sem derül ki az elsőfokú ítéletből, hogy milyen módon sérült volna a családi élet, annak mely mozzanata, aspektusa, figyelemmel arra is, hogy a felperesek nem állították, hogy a kert kivételével az ingatlanuk más területein is zavarás történt volna, és ilyet nem is igazoltak. Ugyanez irányadó az otthon tiszteletben tartására is. Ráadásul a felperesi ingatlan egyes részei jól elkülöníthetőek, fizikailag is élesen elválnak egymástól.

[23] A szükségtelen zavarás hiánya körében az elsőfokú bíróság nem vetette össze a bizonyítékokat, hiszen a felperesek állításaival szemben az egyes felvételeken látható, hogy növénytermesztés folyik a kertben, az állataikat itatják, és sem a helyszíni tárgyaláson, sem a szakértői szemlék idején nem találkoztak méhekkel. A minden egyes napra vonatkozó felperesi állítást pedig cáfolja a méhek vándoroltatása (2022. június 23 – július 31., 2023. július 1 – augusztus 2., 2024. „...”, 2025. június 25 – augusztus 9.), amikor 1-2 tartalék anya, illetőleg maximum 15-25 család marad vissza az alperesi ingatlanon, amelyet a felperesek előadása és hatósági iratok is alátámasztottak. Ezért is érthetetlen, hogy az elsőfokú bíróság az elvándoroltatás pontos kezdő és záró időpontját megállapítani nem tudta, hanem csak, hogy az alperesi oldal bejelentette a méhek vándoroltatását, míg annak pontos időtartama, illetőleg az, hogy hány családot érintett, nem volt tisztázható a per során. A felperesi oldal ugyanis e vonatkozásban nem élt ellenbizonyítással, a bíróság pedig a hatósági iratokkal ellentétben vonta kétségbe az állításaikat, amelyekre fotókat is csatoltak. Az elsőfokú bíróságnak e bizonyítékokat is össze kellett volna vetnie a szakértői véleménnyel, illetőleg a felperesek folyamatos és nagy intenzitású zavarásra vonatkozó előadásával, amely alapján arra a logikus következtetésre kellett volna jutnia, hogy nem az alperesi méhek sértik a felpereseket. Mindez a mérlegelés és az indokolás hiányosságát is jelenti. Azt pedig 'tanú1 neve' tanú is előadta, hogy a medencét nem fedték le, az I. rendű alperes azonban jelezte a felpereseknek, hogy fedjék le a nyitott vízfelületeket, vagyis nem az alperesi, hanem a felperesi magatartásra vezethető vissza a sérelmük. Azt pedig a szakértő is kiemelte, hogy a felperesek tudják használni a kertet és az udvart. Azt is értékelni kellett volna, hogy az öntisztuló tó teljes mértékben megfelelő a méhek itatására, a felperesek pedig ennek ellenére állították, hogy továbbra is változatlan a méhek zavarása, azt pedig a szakértő sem tudta kizárni (még ha csekély százalékban is), hogy idegen méhészetből érkeznek a méhek.

[24] A felróhatóság hiánya körében az elsőfokú bíróság elmulasztotta értékelni, hogy a szakértő kifejezetten előadta, hogy a méhitatás körében a 2024 előtti időszakra nem tud nyilatkozni; 'tanú3 neve' tanú elmondta, hogy az I. rendű alperes minden szezonban több ezer liter vizet vitt ki a méheknek, a szezon alatt naponta, azon kívül kétnaponta jár ki a méheket ellenőrizni, 2022. előtt itatóládákat tartott a telken, 2022-ben egy tavat létesített, amit a felperesek is elismertek; a szakértő megállapította, hogy a hordozható méhitatók vize a szemle időpontjában áttetsző, tehát megfelelő minőségű volt (a szemle időpontjában is arra jártak rá a méhek); a szakértő megtekintette az F/25. sorszámú videót is, és ez alapján sem jutott arra a következtetésre, hogy algás lenne a víz a videón látható tavacskában, ellenben elmondta, hogy méhészek körében sem közismert, hogyan kell egy ilyen tavat úgy kialakítani, hogy öntisztuló legyen; az alperesek hivatásként, egyben a méhek iránti szeretetből végzik e tevékenységet. Az I. rendű alperes pedig annak ellenére is újabb és újabb megoldásokat keresett a zavarás esélyének csökkentésére, hogy mindvégig vitatta, hogy az általa gondozott méhek járnak át a felperesi ingatlanra. Az I. rendű alperes tehát gondosan járt el, míg a szakértői vélemény szerint olyan tó kialakítása, amelyben megfelelő minőségű a víz, a méhészek által általában elvárható szintnél magasabb tudást igényel, nem köztudomású közöttük. Ezt az elsőfokú bíróság nem értékelte, az pedig nem derül ki az ítéletből, hogy ha a szakértő nem jutott arra a következtetésre az F/25. számú videó alapján, hogy az azon látható tó algás, akkor mi alapján állapította ezt meg. Megjegyezték, hogy álláspontjuk szerint egyébként sem zöld színű a víz a videón, illetőleg a színe ilyen távolságról és a fák rávetülő árnyékától nem is állapítható meg egyértelműen.

[25] Az egészséghez való jog sérelme körében hiányolták, hogy az elsőfokú ítélet indokolása nem tér ki arra, hogy a bíróság mi alapján jelölte meg a rendelkező részében található 6 db időpontot, de arra sem, hogy az általuk előadottakat értékelte-e, a bizonyítékokat ütköztette-e. A felperesek 2025. június 27-i nyilatkozata szerint továbbá az I. rendű felperest 2025. június 10-én (házból kilépve), a II. rendű felperest 2025. május 2-án

csípte meg méh. A 2025. szeptember 1-jei beadványukban észrevételt tettek erre, különösen az I. rendű felperes felróható magatartására utalással, mert ha be is következett méhcsípés, az a bodzaszörp kültéri főzése miatt nagyobb számban érkezett méh miatt lehetett, holott a szomszéd ingatlanon lévő alperesi méhészetre tekintettel is az lett volna az általában elvárható, hogy ne kültéren főzze a bodzaszörpöt. Az elsőfokú ítéletből nem derül ki, hogy ezen érveiket értékelte-e a bíróság, ha igen, miért nem fogadta el, miközben a szakértői vélemény alapján is kiderült az ilyen tevékenység ellenjavallata. A II. rendű felperes vonatkozásában megjelölt 2023. augusztus 30-a esetében nem állapítható meg, hogy méhcsípés eredménye-e a videón esetlegesen látható állapot, ezért nem világos, hogy az elsőfokú bíróság mi alapján találta ezt megállapíthatónak. Visszaulva a szükségtelen zavarás hiánya körében már előadottakra, kitértek arra is, hogy a szakértő szerint a kb. 2 db/fő, illetve 5 db/év méhszúrás nem minősül szükségtelen zavarásnak, amelynél többet a felperesek 2025 előttre sem igazoltak. Ezek közül is a II. rendű felperest 2023. augusztus 30-án érő méhcsípés a tyúkoknak kirakott dinnye miatt, míg az I. rendű felperest 2025. június 10-én ért csípés a bodzaszörp aznapi kültéri főzése miatt igazolhatóan a felperesek felróható magatartásának eredményeként következett be, vagyis ezekkel csökkenteni kell a felpereseket ért csípések éves számát. 2022-re pedig nem igazolt, hogy az I. rendű felperest ért csípés méhtől származott volna. Emellett a felperesek részéről nem volt olyan állítás, hogy az I. rendű felperest 2025. június 8-án, a II. rendű felperest 2025. május 15-én méhcsípés érte, ezért nem világos, hogy ezeket az időpontokat mi alapján jelölte meg az elsőfokú bíróság. Ezért az I. rendű felperes esetében a 2022-2025. években nem igazolható, hogy méhcsípés érte volna; a II. rendű felperes esetében a 2022-2024. években nem igazolható, hogy méhcsípés érte volna, 2025-ben pedig legfeljebb május 2-án, amikor az öntisztuló tó miatt már nem lehetett szó szükségtelen zavarásról. Évi 1 db méhcsípés pedig méhészet hiányában is érheti a rendszeresen kertészkedőket. Egyébiránt szakértői eszközökkel egyértelműen nem igazolható, hogy az alperesi méhészet méhei csípték volna meg bármelyik felperest, miközben nem zárható ki teljes bizonyossággal, hogy idegen méhek (is) jelentek meg felperesi ingatlanon.

[26] Álláspontjuk szerint az I. rendű alperes állattartói felelőssége nem állapítható meg, mert magatartása nem volt felróható, de a II. rendű alperes mint megbízó felelőssége sem. Eleve eltérő felelősségi alapon nem is lettek volna marasztalhatóak egyetemlegesen, az I. rendű alperes pedig egyszerre két jogcímen, amely vonatkozásban az elsőfokú bíróság kötve is volt a felperesek kereseteihez. Az elsőfokú bíróság továbbá nem vizsgálta, hogy a II. rendű alperesnek mint megbízónak milyen kötelezettsége lehetett az I. rendű alperes viszonylatában, és egyáltalán nem adta indokát, hogy milyen nyilatkozat vagy bizonyíték alapján jutott arra a következtetésre, hogy a II. rendű alperes nem tudta kimenteni magát. A II. rendű alperes az ellenkérelmében előadta, hogy az I. rendű alperes szakértelmére tekintettel ritkán kellett a méhészettel kapcsolatosan bármilyen kérdést megbeszélniük. Ezt a felperesek sem vitatták, e körben ezért az elsőfokú bíróság sem nyilatkoztatta ezt meghaladó mértékben a II. rendű alperest, aki arra hivatkozott, hogy az I. rendű alperes mindenben szabályszerűen járt el a méhek tartása és az irányadó jogszabályok megtartása tekintetében. E vonatkozásban is hivatkozott arra, hogy a tó megfelelő kialakítása nem elvárható a méhészekről, így az I. rendű alperestől sem. A felperesek egyébiránt nem tettek olyan tényállítást, hogy a II. rendű alperes ne látta volna el megfelelően az I. rendű alperes felügyeletét, ezért e körben az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a felperesi nyilatkozatok keretén.

[27] A sérelemdíj kapcsán visszautaltak a felróhatóság hiányára, és hogy az I. rendű alperesi magatartás megfelelt a vonatkozó ágazati szabályoknak. A tényállás pedig a vonatkozásban hiányos, hogy bár az I. rendű alperes csak a per során helyezte fel a rashel-hálót a közös telekhatár mentén, azt megelőzően a telekhatáron lévő akácfa lombzatát hagyta sűrűbbre nőni, mert az is képes volt a méhek röppályáját befolyásolni, azonban a

felperesek felszólították e fák gallyazására, ezért kellett más megoldást keresnie. Az elsőfokú bíróság azt is elmulasztotta megállapítani és értékelni, hogy az I. rendű alperes már 2022 őszén megkísérelt kialakítani egy tavat a mobil itatók mellett. A szakértői vélemény szerint azonban nem általánosan ismert, ezért nem általában elvárható annak ismerete, hogy miként kell helyesen kialakítani egy ilyen tavat, ezért az I. rendű alperes is csak a szakértő által megadott iránymutatások és internetes portálok alapján tudta megfelelően átalakítani azt. A sérelemdíj mértéke körében sérelmezték, hogy az elsőfokú ítéletből nem derül ki, hogy amennyiben eltérő években, eltérő számban találta igazoltnak a felpereseket ért méhcsípéseket, akkor miért azonos mértékű sérelemdíjat állapított meg, illetőleg a kamatszámítás alapján miért tűnik úgy, hogy az I. rendű felperes részére a 2023. évre, a II. rendű felperes részére a 2024. évre is állapított meg sérelemdíjat, holott ekkor nem érte őket méhcsípés. Az sem derül ki, hogy mérlegelte-e, hogy a kertészkedés egyébként is magában hordozza a méhcsípés lehetőségét. A felperesek nem adták elő továbbá az őket ért méhcsípés során fennálló körülményeket, éppen ezért hivatkoztak arra is, hogy a felperesek a peres eljárás során is egészen más magatartást tanúsítottak a méhek közelében, mint amit szóbeli és írásbeli nyilatkozataikban előadtak: a helyszíni tárgyalás és a szakértői szemle alkalmával is megtagadták az alperesi méhészet területére történő belépéskor a biztosított védőfelszerelés használatát, amelyet az elsőfokú bíróság szintén figyelmen kívül hagyott. A sérelemdíj kamatát pedig nem az egyes személyiségi jogok szerinti, hanem éves bontásban jelölte meg, amely azt eredményezte, hogy még a 2025. évre az egészséghez való jog sérelme miatt eső 50 000 forint összeg után is 2024. december 31. napjával kerül sor a kamat számítására, azaz a jogsértést megelőző időponttól. A kamatszámítás időpontját a felperesek kereseti kérelmei alapján, személyiségi jogonkénti bontásban lehetett volna megállapítani, így az ítélet a kereseteken is túlterjeszkedett.

[28] Az elsőfokú bíróság helytelenül értékelte a kárenyhítési kötelezettség terjedelmét is. A Ptk. 6:525. §-ának (1) bekezdése alapján ugyanis azt kellett volna vizsgálni, hogy a felperesek által állított sérelmekből melyek vezethetők vissza arra, hogy felróhatóan nem tettek eleget a kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségüknek. Amennyiben ezt követően maradt olyan igazolható sérelem, amely kapcsán ilyen felróható közrehatásuk nem volt, annak vonatkozásában lehetett volna a sérelemdíj összegéről mérlegeléssel határozni. A Ptk. ezen rendelkezéséből nem következik, hogy a károsulti közrehatás kisebb súlyú kötelezettségzegés lenne, mint a károkozás, és ezért kisebb súlyúként, csekély mértékben lehetne figyelembe venni, ellenkezőleg: a károsult kárenyhítési, kármegelőzési és kárelhárítási kötelezettsége ugyanolyan lényeges szabály, mint a károkozás tilalma. Az I. rendű alperes pedig jelezte a felpereseknek, hogy a nyitott vízfelületeket fedjék le, ne tegyenek ki édes gyümölcsöt, dinnyét a tyúkoknak, de miután a tárgyaláson is megerősítette, hogy minden cukor, nektár tartalmú anyag vonzza a méheket, a felpereseknek számolniuk kellett ezzel a bodzaszörp (szándékosan) kültéri főzésekor: a mindezekkel kapcsolatos magatartásukat pedig 'tanúl neve' tanúvallomása, fénykép- és videofelvételek, a helyszíni tárgyalás, a szakértői szemle és vélemény is alátámasztották. A felperesek továbbá levették a korábban a fóliasátor ajtajára helyezett rashel-hálót, amit szintén nem értékelt az elsőfokú bíróság.

[29] A fellebbezésben kitértek arra is, hogy az elsőfokú bíróság eltérően értékelte az alperesi és a felperesi bizonyítékokat, és nem adott kielégítően számot arról, hogy az alperesi bizonyítékokat miért nem vette figyelembe. A felperesi bizonyítékokat másfél, az alperesi bizonyítékokat legfeljebb negyed oldal terjedelemben ismertette. Bár a bíróság szerint a felperesek által csatolt fénykép- és videofelvételek a tereptárgyak alapján többségükben beazonosíthatóak voltak, ez azonban nem ad magyarázatot, hogy miért vette figyelembe azokat a fénykép- és videofelvételeket, melyek olyan közről készültek, hogy tereptárgyakat egyáltalán nem lehet észlelni. Ezért az elsőfokú bíróság azonosítása lényegében csak annak

felel meg, hogy elképzelhetőnek tartotta, holott a felperesek nem voltak elzárva attól, hogy azonosítható felvételeket készítsenek. Az ítélet [15] pontja szerint a figyelembe vett 2., 19., 10., 23. számú beadványok, különösen a zöld locsolón és a málnásban lefotózott/levideózott méhek vonatkozásában egyáltalán nem derül ki, hogy mi alapján látta igazoltnak, miszerint azok a felperesi ingatlanon készültek. Az pedig már a Pp. 346. § (5) bekezdésének sérelmét jelenti, hogy nem derül ki az ítéletből, hogy a videó- és fényképfelvételek alapján hogyan jutott arra a megállapításra, miszerint a felperesi ingatlanon rendszeresen nagyszámú méhállomány jelent meg, figyelemmel arra, hogy a felperesek által állított folyamatos jelenlét sem volt igazolt egyetlen bizonyíték által sem. Az elsőfokú bíróság ezt szakkérdésnek tekintette, a szakértő azonban nem tudott nyilatkozni a 2024-et megelőző időszakra.

[30] Az ítéltábla továbbá a hatályon kívül helyező végzésben 1 200 000 forintban határozta meg a pertárgy értékét, az elsőfokú bíróság ettől eltérően 1 800 000 forintban, azonban nem adta ennek az indokát, de az anyagi pervezetése körében egyébként is köteles lett volna tájékoztatást adni, ha a pertárgy értékét eltérően állapítja meg [Pp. 237. § (4) bekezdés]. Az I. rendű alperes továbbá a költségmentességének engedélyezését megelőzően előlegezett 50 000 forint szakértői díjat, amelynek elszámolására/visszatérítésére nem került sor. A perköltség egyetem-leges viselésére történő kötelezésük is jogszabálysértő, mert az alperesek nem a Pp. 37. § (1) bekezdés a) pontja szerinti pertársak (az elsőfokú bíróság túl is terjeszkedett a felperesek által megjelölt b) pont szerinti pertársaságon), de a sérelemdíj vonatkozásában sem áll fenn olyan körülmény, amely alapján egyetemleges kötelezésnek lenne helye, hiszen eltérő jogviszonyok alapján marasztalták őket, ezért a Pp. 37. § (1) bekezdés c) pontja szerinti pertársaságról lehet szó. Mindezek miatt külön-külön kellett volna a sérelemdíjra kötelezésükről és a perköltségviselés arányáról rendelkezni. Emellett részletesen rögzítették azt is, hogy miként számítják fel az első- és másodfokú perköltségüket, kitérve arra is, hogy az ítéltáblának rendelkeznie kell a 96 000 forint fellebbezési illeték viseléséről is.

[31] A felperesek a fellebbezési ellenkérelmükben kérték az elsőfokú ítélet indokai alapján történő helybenhagyását és az alperesek másodfokú perköltségükben való marasztalását. Hangsúlyozták, hogy a per megindításának eredménye, hogy az alperesek (az I. rendű alperes) a 2025. augusztusi szemle eredménye szerint végre megtették a mintegy 6 000 000 méh gondozásához szükséges, a jó méhésztől elvárható gondosságnak megfelelő intézkedéseket. Korábban nem megfelelő itatási módot választottak a méheik számára, amely nekik felróható, ezért a méhek átjártak olyan mennyiségben az ingatlanukra, amellyel szükségtelen zavaró hatást fejtettek ki a magánszférájukra, családi életükre és otthonukra, de a nagy mennyiségben átjáró méhek okozta csipésekkel a testi épséghez fűződő személyiségi joguk is sérült. Mivel pedig az alperesek (az I. rendű alperes) 2025-re alakították ki a megfelelő tavat, nyilvánvalóan helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy 2024-et megelőzően, a 2023. és a 2022. években sem volt megfelelően biztosítva a méhek itatása. Az elsőfokú bíróság erre is tekintettel helytálló ténybeli és jogi alapon hozott döntést.

[32] A fellebbezést az ítéltábla megalapozatlannak találta.

[33] Az ítéltábla a Pp. 353. §-ában biztosított jogkörében hivatalból észlelte, hogy az elsőfokú ítélet rendelkező része (és indokolásának [3] bekezdése) abban a vonatkozásban elírással terhelt, hogy a II. rendű felperest az elsőfokú ítélet indokolásának [15] bekezdésében is értékelték szerint nem 2025., hanem 2024. május 15-én érte a testi épséghez való személyiségi jogát sértő méhcsipés, ezért az ítéltábla ennek megfelelően gondoskodott a rendelkező rész kijavításáról a Pp. 352. § (1) bekezdése alapján.

[34] Az ítéltábla fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú ítéletnek a kereseteket részben elutasító rendelkezését.

[35] Egyebekben pedig az elsőfokú bíróság a felek által felajánlott bizonyítás alapján feltárta az ügy érdemi elbírálásához szükséges tényeket, és – a fellebbezési kérelmek és ellenkérelmek korlátai mellett – megalapozottan következtetett a keresetek részbeni megalapozottságára, amely döntés indokaival az ítéltábla egyetértett, és amely indokokat ezért nem ismétel meg, hanem alapvetően a fellebbezésben foglaltak miatt – annak sorrendjét követve – egészíti ki az alábbiakkal.

[36] Bár az alperesek harmadlagosan (ennek ellentmondva egyben „vagylagosan”) kérték az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, az ítéltáblának elsődlegesen ebben a kérdésben kellett állást foglalnia a Pp. 383. § (1) bekezdése alapján. Ahogy azonban az alperesek sem jelöltek meg kifejezett okot a hatályon kívül helyezésre, az ítéltábla sem észlelt a Pp. 370. § (2) – (4) bekezdéseiben szabályozottakra okot adó körülményt, az alperesek e fellebbezési kérelme ezért megalapozatlan volt.

[37] Ehhez kapcsolódóan az elsőfokú ítélet indokolásának hiányosságaival összefüggő fellebbezési hivatkozásokat illetően pedig eljáróban azt szükséges rögzíteni, hogy az Alkotmánybíróság már számos alkalommal értelmezte az indokolt bírósági döntéshez való jog tartalmát és leszögezte, hogy az indokolási kötelezettség csak azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolása az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre terjedjen ki {3169/2019. (VII. 10.) AB határozat [32]; 3159/2018. (V. 16.) AB határozat [31]}. Az indokolásnak azt a jogi okfejtést kell tartalmaznia, amely választ ad a felek által felvetett kérdésekre és a bíróság döntéséhez vezetett; de az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indokolási kötelezettségből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolásának a kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {26/2020. (XII. 2.) AB határozat [22]}. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint nem jelenti az indokolási kötelezettség megsértését, ha a bíróság által kifejtett okokkal, indokokkal a jogorvoslatot kezdeményező fél nem ért egyet.

[38] Az elsőfokú bíróság a per főtárgyát illetően eleget tett a Pp. 346. §-ának (5) bekezdésében (és a hatályon kívül helyező végzésben) előírt indokolási kötelezettségének annyiban, hogy kitért az alperesek védekezésének fő vonalaira. Tény, hogy – az alább részletezettek szerint – az ítéltábla egyes részletkérdésekben kiegészítette az elsőfokú ítélet egyebekben helytálló indokolását, azonban az elsőfokú bíróság döntésének jogi indokai megállapíthatóak, az a másodfokú eljárás keretében az indokolás kiegészítésével, illetőleg az alperesek által gyakorolni kért felülbírálat részeként [pl. Pp 369. § (3) bekezdés e) pontja] orvosolható volt, ezért a Pp. 381. §-a alapján erre hivatkozással sem volt helye az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének.

[39] Az ügy érdemét érintő fellebbezés kapcsán pedig az ítéltábla előrebocsátja, hogy a Pp. 370. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét az erre irányuló kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolja; ilyen korlátnak minősülnek a 371. § (1) bekezdés a) – d) pontjában megjelölt tartalmi követelmények körében előadottak. E jogszabályi rendelkezés szerint tehát korlátot nemcsak az képez, hogy a fellebbező fél milyen tartalmú másodfokú döntést kér, hanem az is, hogy azt milyen indokkal teszi, melyik eljárási vagy anyagi jogszabály megsértésére hivatkozik. A másodfokú eljárás ugyanis nem az elsőfokú eljárás megismétlése, mivel az ítéltáblának a másodfokú eljárás során az elsőfokú ítéletet kell felülbírálnia, illetőleg a fellebbezést elbírálnia, nem pedig pl. az alperesek előkészítő iratait. Ezért a már az 1952. évi Pp. rendelkezései alapján is kialakult (pl. BH2016. 173), de a Pp. hatálya alatt is következetes bírói gyakorlat szerint (pl. Kúria Pfv.VI.24.583/2022/6. számú határozat) a fellebbező félnek a fellebbezésben kell feltüntetnie – egyebek mellett – a Pp. 371. § (1) bekezdés b) és d) pontjai körében, hogy a másodfokú bíróság milyen okból változtassa meg az elsőfokú

határozat kifogásolt rendelkezését, illetőleg melyek azok az anyagi és/vagy eljárási jogszabálysértések, amelyekre a fellebbezést alapítja. Ezért a fellebbező félnek az a fellebbezésben tett előadása, hogy fenntartja az elsőfokú eljárás során tett nyilatkozatait, nem pótolja annak az anyagi vagy eljárási szabálysértésnek a megjelölését, amelyre a fellebbezést alapítja (pl. BDT2021. 4397). Mindezek miatt az alperesek fellebbezésben hivatkozott, elsőfokú eljárás során tett nyilatkozatai nem részei a fellebbezésüknek, ezért az ítéltábla kizárólag a fellebbezésben ténylegesen feltüntetettek alapján bírálhatta felül az elsőfokú ítéletet.

[40] A fellebbezések érdemét tekintve pedig még ha az elsőfokú ítélet rendelkező része nem is írta körül szabatosan, az elsőfokú bíróság a fellebbezésben foglaltaktól eltérően nem önmagában a méhtartás miatt, hanem az arra vonatkozó gondosság elmulasztása miatt (pl. indokolás [21] bekezdés), és nem mindkét, hanem csak az I. rendű alperes vonatkozásában állapította meg a jogsértés megtörténtét [Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pont]. Az ítéltábla utal ugyanakkor arra is, hogy bár az I. (és II.) rendű alperes sérelmezte ezt, nem terjesztett elő fellebbezési kérelmet a rendelkező rész illetően megváltoztatása iránt, amely ugyancsak kötötte az ítéltáblát [Pp. 370. § (1) bekezdése].

[41] Az alperesek emellett az elsőfokú ítélet téves értelmezése alapján állították, hogy az elsőfokú bíróság többletjogokat és magasabb fokú védelmet biztosított a felpereseknek azért, mert korábban költöztek a perbeli területre, akikhez az alpereseknek kellett alkalmazkodniuk. Az elsőfokú bíróság ugyanis az egyes (az alperesek oldalán kizárólag vagyoni) érdekek mérlegelése során volt figyelemmel arra, hogy a nem vitásan a zavartalan életvitelüket 1998. óta kialakító felperesek joggal számíthattak arra, hogy a perben érintett személyiségi jogukat oda költözésük során az alperesek is tiszteletben tartják [Ptk. 2:42. § (2) bekezdése], akik a felperesek családi életének és otthonának helyszínéül is szolgáló ingatlanuk szomszédságába többmilliós méhpopulációt telepítettek. Az alperesek nem vitásan jogosultak a szabályszerű méhtartásra, amely azonban egyben – kiváltképp a méhek tömeges jelenléte és „telekhatárokat” nem ismerő természete folytán – elsődlegesen a méhész szakképesítésű I. rendű alperestől kívánja meg azon feltételek megteremtését, amely biztosítja, hogy a perbeli, többféle (lakhatási és gazdálkodási célú) hasznosítású területen ne sértse mások személyiségi jogait (sem). Az elsőfokú bíróság ugyanakkor éppen a helyzet kölcsönössége folytán értékelte a felperesek terhére – az ítélet fellebbezéssel nem támadott megállapítása alapján –, hogy nem alkalmazkodtak az újonnan oda települő tömeges méhállományhoz, amikor szabad vízfelületeket hagytak az ingatlanukon. Az alperesek ennek részeként részben iratellenesen (pl. tulajdoni lap), részben a saját fellebbezésükkel (5. oldal) is ellentétesen hivatkoztak arra, hogy a felperesek terhére kell értékelni, hogy az ingatlanukon jogszerűen fennálló lakóházban laknak életvitelszerűen. Az ítéltábla továbbá már itt rögzíti, hogy az alperesek lényegében a saját „magasabb fokú védelmüket” kívánták elérni a perben azon védekezésükkel, hogy álláspontjuk szerint a felpereseknek kellett volna megváltoztatni a perben érintett személyiségi jogukat is magában foglaló életvitelüket, hogy alkalmazkodjanak a tömeges, a felróható szakmai hibájuk miatt kontrollálhatatlan méhállományukhoz: változtassanak a hozzátartozóikkal kialakult kapcsolattartás rendjén, a kialakult növénytermesztési és állattenyésztési szokásaikon, a szabadban végzett tevékenységeiken.

[42] A fellebbezésben foglaltak alapján ugyanakkor az ítéltábla annyiban pontosítja is az elsőfokú ítéletben az érdekmérlegelés körében is figyelembe vett „helyben szokásos rend” jelentését, hogy miként a köztudomású ténnyel egyezően arra már a keresetek és részben az ellenkérelmek is hivatkoztak, a zártkerti ingatlanokat sokan életvitelszerű lakhatásra használják; például a felperesek mellett a felek szomszédai közül meghallgatott tanúk egy része is ('tanú4 neve', 'tanú2 neve'). Az a magatartás azonban nyilvánvalóan

figyelman kívül hagyja ezt, amely tömegesen folytat olyan, a telekhatárokhoz nem kötött állattartói tevékenységet, amelynek elégtelensége közvetlenül kihat a szomszédban élők életvitelére is.

[43] Az alperesek részben iratellenes hivatkozásától eltérően továbbá az elsőfokú bíróság nem jutott téves következtetésre azzal összefüggésben sem, hogy a felperesi ingatlan egészét a családi élet és otthon színterének ismerte el. A Ptk. 2:42. §-ának már a személyiségi jogok általános védelmére vonatkozó generálklauzulája is kiemeli [(1) bekezdés], hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi életet, az otthonon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja.

[44] A magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Mtv.) 9. § (1) bekezdése szerint pedig mindenkinek joga van arra, hogy családi életét mint a magánélet közegét, fokozott védelem illesse meg. A (2) bekezdés alapján a családi élet tiszteletben tartásához való jog az egyént és családtagját együtt is megilleti. A (3) bekezdés értelmében pedig a családi élet tiszteletben tartásához való jog sérelmét jelenti különösen mások családi életének jogosulatlan megsértése, zavarása vagy mások családi életébe való jogosulatlan beavatkozás.

[45] Az Mtv. 10. § (1) bekezdése szerint az állam jogi védelemben részesíti az otthon nyugalma. Az otthon nyugalma biztosítja a magán- és családi élet kibontakozását, továbbá a magánszféra szabad és teljes megélését. Ennek tiszteletben tartása érdekében mindenkinek az otthonát mint magánéletének, családi életének színterét fokozott védelem illeti meg. A (2) bekezdés alapján pedig az otthon tiszteletben tartásához való jog sérelmét jelenti különösen mások otthonába való jogosulatlan behatolás, vagy egyéb sértő, zavaró, zaklató módon történő jogosulatlan beavatkozás.

[46] E fokozottan védett jogok (is) biztosítják tehát a magán- és családi élet kibontakozását, amelynek területi, művelési ágban jelentkező, stb. korlátját sem a Ptk., sem az Mtv. nem szabályozzák, hanem abszolút (a fellebbezés „hatályú” szóhasználatával szemben) szerkezetű jogként védik a magánszféra zavartalanságát azzal, hogy annak csak törvényi rendelkezés, illetőleg mások (pl. a szükségszerű zavarást meg nem haladó állattartáshoz való) joga szabhat korlátot. Az alperesek által hivatkozott ágazati jogszabályok sem rögzítenek arra vonatkozó rendelkezéseket, hogy a felpereseket ne illetheték meg a személyiségi jogaik az otthonukként (a családi élet színteréül) szolgáló, az ágazati jogszabályok alapján nem vitásan a lakhatásuk megoldására jogszerűen használt zártkerti ingatlanjukon. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint is [pl. 32/2013. (XI.22.) AB határozat, 11/2014. (IV.4.) AB határozat, 13/2016. (VII.18.) AB határozat] a magánszféra kiterjed arra a térbeli szférára, amelyben a magán- és családi élet ki-bontakozik (otthon), és amelynek lényegi fogalmi eleme, hogy oda mások ne hatolhassanak be.

[47] Az alperesek iratellenes hivatkozásával szemben pedig a felperesek maguk is hivatkoztak rá (pl. keresetlevél 3. és 4. oldalai, 10.P.20.279/2023/24. sorszámú jegyzőkönyv 6. oldala, 7. sor-számú irat 2. oldala), de 'tanul neve' tanúvallomása is alátámasztotta (10.P.20.279/2023/38. sorszámú jegyzőkönyv 6. oldal), hogy a felperesek az alperesi behatást megelőzően az ingatlanuk kerti részében állítottak fel medencét az unokáiknak, velük ott sokat játszottak, de e tanúvallomás szerint az I. rendű felperes az itt található lakókocsit (amely akár az ágazati szabályok dacára közúton is képes betölteni a magánélet színterét) is az unokák kedvéért állította fel, akik azonban a méhek tömeges megjelenése óta egyrészt a medencét sem használják, egy idő után pedig nem töltötték a nyaraikat sem a felpereseknél mint nagyszülőknél. A méhek viselkedését jól jellemzi továbbá, hogy bár az alperesek a fentiek szerint lényegtelenül, de nagy jelentőséget tulajdonítottak a felperesi ingatlan jól

elkülöníthető tagoltságának, az általuk ennyiben elismertek szerint azonban (pl. fellebbezés 15. oldala) az I. rendű felperest a házuk mellett is érte méhcsípés (bodzaszörp főzése alkalmával). Az alperesek ugyancsak iratellenes hivatkozásával szemben pedig az elsőfokú ítélet is rögzíti, hogy miként sérült a felperesek családi élete (indokolás [22] bekezdése).

[48] Az alperesek mindezen iratellenes hivatkozásaik alapján nyilvánvalóan alaptalanul hivatkoztak arra is, hogy az elsőfokú bíróság nem végezte-e el a perben szükséges érdekmérlegelést (pl. az indokolás [21] bekezdésében). Önmagában pedig az, hogy az elsőfokú bíróság a helyszíni tárgyalásokon, a szakértő pedig a helyszíni szemlék során nem tapasztalta a méhek aktuális „látogatását”, nem cáfolja az elsőfokú bíróság megállapításait. Maga az elsőfokú bíróság ugyanis a helyszíni tárgyalás során több száz méhtetemet észlelt (10.P.20.279/2023/60. sor-számú jegyzőkönyv fotómellékletei), az alperesek által is aggálytalannak elfogadott szakértői vélemény pedig a szemle eredményeire (pl. az akkor észlelt elégtelen mennyiségű és minőségű alperesi itatás, a felperesi ingatlanon található méhtetemek), de a rendelkezésre álló felvételekre is támaszkodva állapította meg, hogy ha nem is napi szinten, de a mintegy 6 000 000 alperesi méhből 3 000 000 példány keresheti fel potenciálisan a felperesi ingatlant az elégtelen alperesi állattartás miatt. Azt pedig az I. rendű alperes is elismerte a 2024. január 12-i perfelvételi tárgyaláson (10.P.20.279/2023/24. sorszámú jegyzőkönyv 4. és 7. oldalai), hogy a felperesek telkén nagy számban találhatóak méhek (bár a hivatkozása szerint nem az alperesi ingatlanról).

[49] Az elsőfokú bíróság helytálló mérlegelését a méhek nyarankénti vándoroltatása sem vonja kétségbe. Eleve megállapítható, hogy az alperesi hatósági bejelentésekben szereplő, illetőleg az általuk hivatkozott időtartamokban az elsőfokú bíróság sem állapította meg, hogy a felperesek méhcsípéseket szenvedtek volna el. Emellett az alperesek túlzott jelentőséget tulajdonítottak a saját nyilatkozataiknak, ideértve azokat is, amelyeket a II. rendű alperes hatósági eljárás során tett meg. A fél nyilatkozata ugyanis önmagában nem rendelkezik bizonyító erővel pusztán azért, mert a fél azt megtette. A fél vitatott nyilatkozata szabadon való felhasználhatóságának [Pp. 263. §-ának (1) bekezdése] ugyanis a bizonyítás [és pl. a Pp. 265. §-ának (1) bekezdése alapján a bizonyítási érdek], illetőleg a bizonyítás eredményének mérlegelése függvényében [Pp. 279. §-ának (1) bekezdése] van jelentősége, továbbá különösen akkor, ha a fél nyilatkozatai ellentmondásosak, hiányosak, be-, illetőleg elismerést tartalmaznak. Többlet bizonyító erőt – mindezek függvényében – az sem eredményez, ha a fél a nyilatkozatot más eljárás során tette, és arra utóbb polgári perben hivatkozik bizonyítékként. Megismételve ezért a már a hatályon kívül helyező végzésben is rögzítetteket, amely szerint alapvetően a felperesek érdekében állt annak a bizonyítása [Pp. 265. § (1) bekezdése], hogy az általuk hivatkozottak (azaz volumenében és huzamosságát illetően is az előadásuk) szerint történt az alperesi személyiségi jogsértés, az alpereseket a vándoroltatás körében az ellenbizonyítás illette meg. Az elsőfokú bíróság helytálló mérlegelése szerint ugyanakkor az alperesek által e vonatkozásban felajánlott bizonyítékok alapján (egyes szállítás alatt álló kaptárakról készült fényképfelvételek) nem volt tisztázható, hogy a vándoroltatás pontosan mely időszakban és hány méhet érintett. A felperesek 2025. évre vonatkozó nyilatkozatának pedig abból a szempontból nincs (kétszeresen) perdöntő jelentősége, hogy arra az évre az elsőfokú bíróság az alperesek által megjelölt vándoroltatási időszakon kívül bekövetkezett méhcsípéssel összefüggésben állapított meg csak jogsértést.

[50] Mindezekről függetlenül pedig a szakértői vélemény szerint – megfelelő itatás hiányában – kb. 5 méhcsalád (mintegy 225 000 méh) tartása mellett szüntethető meg a felperesek személyiségi jogait sértő alperesi behatás (10.P.20.279/2023/75. sorszámú szakvélemény 24. és 25. oldalai, 10.P.20.279/2023/88. sorszámú jegyzőkönyv 5. oldal), azt azonban az alperesek maguk is elismerték a fellebbezésben (7. oldal), hogy vándoroltatás alatt is „maximum 15-25 család marad vissza”, azaz – megfelelő itatás hiányában – a behatás

határát jelentő mennyiség mintegy 3-5-szöröse. A szakértői vélemény megismételt eljárásban történt kiegészítése szerint pedig a 2025. augusztusi szemléjének idejére „állt be” az alperesi méhítató tó. A fellebbezés állításától eltérően pedig ezt egyrészt az elsőfokú bíróság is mérlegelte (a megismételt eljárásban meg-hozott ítéletben mellőzte az I. rendű alperes jogsértéstől való eltiltását, 2025-re pedig kizárólag a testi épség sérelmét állapította meg), de a felperesek is, akik a tárgyalás berekesztését megelőző tárgyaláson (44. sorszámú jegyzőkönyv 7. oldal) éppen ezt jelölték meg a per legfontosabb eredményeként. A fellebbezési hivatkozásuktól eltérően ezért nem az elsőfokú ítélet, hanem a saját védekezésük és fellebbezésük szenved fel nem oldható ellentmondások-ban. Az ítéltábla továbbá az e vonatkozásban is hivatkozott felperesi „közrehatás” miatt már itt is utal rá, hogy – az alább részletesen kifejtettek szerint – az alperesek a jogintézmény céljával ellentétesen értelmezték a károsultat terhelő kármegelőzési/kárenyhítési kötelezettség súlyát is a károsult felelősségéhez képest. Annak pedig nincs érdemi jelentősége, hogy a szakértői vélemény szerint a felperesek tudják használni a kertet, mert a már a hatályon kívül helyező végzésben is rögzítetteknek megfelelően a keresetben érvényesített jogállítás alapján nem az ingatlanhoz fűződő birtokosi hatalom [Ptk. 5:1. § (1) bekezdése], hanem a személyiség szabad érvényesítésének védelme [Ptk. 2:42. § (1) bekezdése] volt a felperesek oldalán mérlegelendő szempont (egyszersmind az oldalukon az érdekek összemérésének alapja).

[51] Az elsőfokú bíróság helytállóan mérlegelte az I. rendű alperes magatartásának felróhatóságát is. A Ptk. 6:562. § (1) bekezdése alapján az I. rendű alperesnek mint állattartónak a kimentés körében azt kellett bizonyítania, hogy az állat tartásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli. Annak a megítélése azonban szakkérdésnek minősült, hogy az I. rendű alperes ennek a részeként a méhek megfelelő itatásáról is gondoskodott. Tény, hogy a szakértő csak a szemle időpontjára, 2024-re tudott nyilatkozni, minthogy azonban az alperesek sem állították, hogy a szakértő által 2024-ben tapasztaltakhoz képest az I. rendű alperes korábban magasabb színvonalon látta volna el a méhek itatását (sőt, a fellebbezésben is azt állították, hogy a 2024. évi szemle után javult a méhek tartása), az elsőfokú bíróság a Pp. 279. § (1) bekezdése alapján – az általa értékelt felvételek és tanúvallomás mellett – helytállóan következtetett arra, hogy az alperesi méhtartás 2022-ben (amelynek őszén létesítette az I. rendű alperes az itatógödört) és 2023-ban sem volt megfelelő. A szakértő helyszíni szemléjén észlelt itatógödör – a méretéből és az öntisztulásra való képességének hiányából adódóan is – alkalmatlan volt a méhek megfelelő itatására, a mobil itatókban pedig a méhek leszállását segítő betét jelentős algásodást mutatott, amelyből levonható volt az a következtetés, hogy az itt biztosított víz sem volt megfelelő minőségű, ez pedig a méhek felperesi ingatlanon való vízkeresését ösztönözte, mégpedig mivel sem az I. rendű alperesi állattartás megfelelőségében, sem a méhek ösztönös szokásaiban nem történt változás 2022-től 2024-ig, mérlegeléssel ez megállapítható volt 2024 előttre is. Mindezek kapcsán az alperesi ingatlan tulajdonosa, az I. rendű alperes élettársa, 'tanú3 neve' azon vallomása, hogy az I. rendű alperes minden évben több ezer liter vizet vitt ki a méheknek, a tanú nyilvánvalóan becslésen alapuló előadásaként a tanú véleményének minősül, amely bizonyító erővel nem bír [Pp. 294. § (4) bekezdése]. E tanú továbbá, aki a vallomása szerint havi 2-3 alkalommal járt az alperesi ingatlanon, a vallomásával maga sem tudta cáfolni a szakértői vélemény vízminőségre vonatkozó megállapításait. Ez utóbbit pedig az sem cáfolja, hogy a hordozható méhítatók vize a szakértői szemle időpontjában áttetsző volt, mert a frissen cserélt víz ellenére az itatókban található betétek egyértelműen a víz algásodásáról árulkodtak, a méhek pedig – lévén a tiszta vizet keresik – ekkor nyilvánvalóan ezen itatókat használták (a szakértői vélemény 10.P.20.279/2023/88. sorszámú jegyzőkönyv 4. oldalán rögzített kiegészítése).

[52] Az alperesek továbbá túlzott jelentőséget tulajdonítottak annak is, hogy a szakértői vélemény szerint nem közismert a méhészek körében, hogyan kell egy öntisztító tavat kialakítani. Az I. rendű alperes ugyanis nem volt köteles ezen módszert választani a

méhek itatására, amelyre más, pl. csepegtetésen alapuló módszerek is ismertek (pl. 10.P.20.279/2023/75. sorszámú szakvélemény 4., 6., 7., 8., 11. oldalak), azzal viszont az I. rendű alperes is nem vitásan tisztában volt, hogy mennyiségileg és minőségileg is megfelelő itatásra volt szükség ahhoz, hogy a méhek ne más (így a felperesi) ingatlanon fedezzék szükségleteiket. Az olyan – főleg tömeges – méhtartás esetében pedig, ahol a méhek hatókörén belül lakóingatlan található, adott helyzetként az általában elvárhatóság magasabb fokának kell megvalósulnia [Ptk. 1:4. § (1) bekezdés]. A szakértő azonban maga sem azt a véleményt fogalmazta meg, hogy a nem megfelelő – jelen esetben öntisztuló – itató kialakítása felel meg a szakmai szabályoknak, hanem éppen azt, hogy az I. rendű alperes az elvárható magatartás ellenére nem enyhe fokú szakmai hibát vétett. Az I. rendű alperes azon fellebbezési nyilatkozata pedig, hogy a per során újabb és újabb intézkedéseket foganatosított a behatás mérséklésére (pl. a csak a per során történt internetes tudakozódás alapján – fellebbezés 13. oldala) éppen azt támasztja alá, hogy a kezdetektől fogva nem mérte fel, hogy a perbeli, lakhatásra is szolgáló területen milyen tényleges hatással jár, ha elmulasztja a méhek adott helyzetben általában elvárható tartását. Az alperesek ugyancsak iratellenes hivatkozásától eltérően továbbá nemcsak az elsőfokú bíróság állapította meg videófelvétel alapján, hanem a szakértő is, hogy a korábbi itatógödörben lévő víz algás volt (10.P.20.279/2023/75. sorszámú szakvélemény 20. oldal).

[53] Az alperesek további hivatkozása pedig annyiban pontosításra szorul, hogy a felperesek nem az egészséghez, hanem a testi épséghez való joguk sérelmére hivatkoztak, amelynek vonatkozásában az alperesek ugyancsak iratellenes hivatkozásával szemben az elsőfokú bíróság kitért arra az ítélet indokolásában, hogy mi alapján állapította meg a felpereseket ért ezen jog-sértéseket és mely bizonyítékokat vette figyelembe ennek az alapjaként (indokolás [15] és [22] bekezdései). A fellebbezés azon tényközlése pedig, hogy a becsatolt videófelvétel alapján az alperesek álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy a II. rendű felperest méh csípte meg, és számukra nem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság ezt mi alapján tette, önmagában nem alkalmas annak az érdemi vitatására, hogy az elsőfokú bíróság a felvételeket a Pp. 279. § (1) bekezdésének megfelelően összevetve a per valamennyi adatával (különösen a felperesek szomszédságában elégtelenül tartott méhek tömegével) okszerűen jutott az adott következtetésre. Az ítéltábla rögzíti ugyanakkor, hogy a szakértői véleményben foglaltak szerint nincs olyan módszer, amellyel vissza lehet azonosítani egy méhcsípés okozóját (a szakértői vélemény 10.P.20.279/2023/88. sorszámú jegyzőkönyv 6. oldalán rögzített kiegészítése). Emellett annak a hangsúlyozása is szükséges, hogy az adott környezetben más nem folytat (különösen nem ebben a mértékben) méhtartást, és egyedül az alperesi méhállományhoz köthető méhet fogtak be a felperesi ingatlanon (indokolás [15] bekezdésében értékelt „festett méhanya” kérdése). E mérlegelési kérdéseket illetően az ítéltábla utal arra is, hogy az I. rendű alperes maga sem tudta kizárni, hogy a felperesi ingatlanon „nagy számban található” méhek akár egy része ne tőle származna (10.P.20.279/2023/24. sorszámú jegyzőkönyv 7. oldal), akinek a jogvitához való viszonyulását, egyben a bizonyítási nehézségeket is jól mutatja ugyanakkor, hogy az I. rendű alperes csak „bent hagyott” fullánk alapján ismerte el a méhcsípés tényét, amelyet azonban egyben helytelen felperesi magatartásként is értékelt, mert akkor pedig mérgeanyag kerül a szervezetbe, ugyanakkor kétségbe vonta a méhcsípés fájdalmasságát is, ha arról az érintett felperes felvételt tudott készíteni (10.P.20.279/2023/54. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal). Ennek megfelelően az alperesek vitássá tették azt is, ha laboreredmény igazolta, hogy méhméreg jutott a II. rendű felperes szervezetébe (10.P.20.279/2023/82. és 87. sorszámú iratok). Mindezeket is figyelembe véve az elsőfokú bíróság – különösen a szakértői vélemény 98%-os, azaz bizonyossággal határos valószínűsége tette megállapítása alapján – okszerűen jutott arra a következtetésre is, hogy a felperesek személyiségi jogainak sérelme az alperesi magatartásra vezethető vissza.

[54] Arra viszont az alperesek alappal hivatkoztak, hogy nem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság miként értékelte azt a hivatkozásukat, hogy az egyik csipés a bodzaszörp főzése kapcsán történt, amelyet közrehatásként kell figyelembe venni, amelyet ezért az ítéltábla pótol. Annak az előre bocsátásával, hogy az összecszerűen meghatározható károknál alkalmazható kármegosztás helyett a sérelemdíj összegének megállapításakor kell értékelni a sértett közrehatását (pl. BH2025. 250), a Ptk. 6:525. § (1) bekezdése szerint a károsultat kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettség terheli; az e kötelezettségek felróható megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem köteles megtéríteni. A felperesek azonban nem szegték meg a kármegelőzési/kárenyhítési kötelezettségüket azzal, hogy a házuk mellett, kültéren főztek bodzaszörpöt, még ha e magatartás alkalmas is lehet a méhek odavonzására. A felperesek ugyanis az alperesek által a per során szolgáltatott adatokból egyrészt úgy tudhatták, hogy a méhek a kertrészen jelenthetnek behatást, nem a házuk környezetében, másrészt hogy az ezt minimalizáló, öntisztító tavat kialakították, harmadrészt hogy az I. rendű alperes maga gondoskodik a méhek sziruppal való etetéséről, amely utóbbiról az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem támadott megállapítása szerint az I. rendű alperes ténylegesen nem gondoskodott (indokolás [24] bekezdés). Ettől függetlenül is amennyiben az ítéltábla elfogadná az alperesek hivatkozását, az oda vezethetne, hogy a felperesek (és családjuk tagjai) a saját lakóingatlanukhoz tartozó kültéri ingatlanrészen semmilyen olyan tevékenységet nem folytathatnak, amely alkalmas lehet a méhek odavonzására (pl. édes italok vagy fagyalt kültéri fogyasztása, vagy akár a kert részen rotációs kapa használata – alap szakértői vélemény 23. oldal, stb.). A felperesek ezért nem jártak el felróhatóan a hivatkozott magatartásukkal.

[55] Az alperesek emellett általánosságban is alaptalanul hivatkoztak a károsulti közrehatás jelentőségére. Az ítéltábla e vonatkozásban – nem érintve az elsőfokú döntést a vízfelületek szabadon hagyása kapcsán értékelt közrehatás esetében – utal arra, hogy a Ptk. 6:525. § (1) bekezdésének második mondata értelmében a károkozó a kármegelőzési, kárelhárítási és kár-enyhítési kötelezettség megszegése miatt keletkezett kárt nem köteles megtéríteni. A (2) bekezdés szerint pedig a károkozó és a károsult között a kárt magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában kell megosztani; ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozó és a károsult között egyenlő arányban kell megosztani. Ez azonban az alpereseknek a jogintézmény rendeltetésével ellentétes fellebbezési hivatkozásával szemben nem azt jelenti, hogy a károkozó csak azt követően marasztalható, ha a károsult közrehatásán túlmenő sérelem is igazolható. Ez ugyanis a teljes kártérítési és személyiségi jogsértéssel kapcsolatos szabályozás ellenére nem a kár (és a nem vagyoni sérelem) kompenzációját (és magánjogi büntetését), hanem a károkozó mentesítését helyezné előtérbe. Az utóbb idézett jogszabályhely továbbá a felróhatóságot veszi alapul, amelynek vizsgálata azonban szükségszerűen nem nélkülözheti az okozatosság kérdésének vizsgálatát sem (Kúria Pfv.III.21.488/2018/5., Pfv.III.22.009/2018/4. és Pfv.III.20.828/2019/4. számú határozatok). A felperesek pedig nem azért szenvedték el a nem vagyoni sérelmeiket, mert fedetlenül hagyták a vízvételi lehetőségeiket, gyümölcsöt adtak a jószágaiknak, bodzaszörpöt főztek a szabadban vagy nem használtak rashel-hálót a főlíasátor bejáratánál, hanem mert az a felróható alperesi méhtartás következtében potenciális veszélyforrássá vált. Az elsőfokú bíróság által helytállóan mérlegeltek szerint továbbá az elvárhatóság megítélésénél figyelembe kell venni, hogy a károkozótól nagyobb mértékben lehet elvárni, hogy felismerje a kár bekövetkezésének lehetőségét, mint a károsulttól a károsodás veszélyének a felismerését (pl. PK 36. számú vélemény). A mindezek részeként még nem értékelt, a felperesek által a tyúkjaiknak kirakott dinnyehéj kapcsán pedig az ítéltábla – szükségtelenül meg nem ismételve a már rögzítetteket (különösen az I. rendű alperes szirupról való gondoskodása kérdéskörében) – utal arra is, hogy a felperesek a

zártkerti ingatlanukban maguk is jogosultak az állattartásra, ennek részeként arra is, hogy költséghatékonyan, adott esetben a megmaradt élelmiszerrel (dinnyehéjjal) etessék a jószágait, ellenkező esetben az jelentené a vagyoni károsodásukat, hogy annak a kiváltására többletköltséget kellene fordítaniuk. Ehhez hasonlóan a szakértői vélemény is rögzíti, hogy amennyiben a felperesek rashel-hálót is rendszeresítenének a fólia-sátor bejáratánál, „csak felesleges pénzkidobás lenne”, mert a szomjas méhek a felperesi ingatlan más öntözött felületén, szabad vízfelületén jelennének meg (10.P.20.279/2023/75. sorszámú szakértői vélemény 27. oldal), és a rashel-háló csak jól működő méhítató esetén (azaz 2025. augusztusára) nem felesleges kiadás (a szakértői vélemény 30. sorszám alatti kiegészítésének 13. oldala). Az ítéltábla a teljesség kedvéért utal továbbá arra is, hogy még ha elfogadta volna az alperesek valamennyi „kármegosztással” kapcsolatos hivatkozását, akkor sem lett volna eltúlzott a felpereseknek személyenként „összesen” megítélt 300 000 forint sérelemdíj.

[56] Az alpereseknek a méhcsípések számának csekély voltára történő hivatkozásával összefüggésben az ítéltábla egyrészt utal arra, hogy a felek érdekeinek mérlegelése nem szakkérdés, hanem bírói jogalkalmazási kérdés. E vonatkozásban a szakértői vélemény azon kitétele, hogy álláspontja szerint hány méhcsípés nem minősül szükségtelen zavarásnak, csak abban a vonatkozásban bír jelentőséggel, hogy a zártkerti földművelés során szükségszerűen lehet méhcsípéssel számolni. Amennyiben azonban ez nem valamely alperesi jogsértésre vissza nem vezethető életesemény (életviszony) eredménye, hanem kifejezetten az alperesek kötelmet (jog által szabályozott életviszonyt) a Ptk. 6:2. § (1) bekezdése alapján keletkeztető jogellenes magatartására vezethető vissza, a „felelősségük” a méhcsípések számától függetlenül fennáll, legfeljebb ún. bagatell sérelemről lehet szó. Az ítéltábla utal ugyanakkor arra is, hogy bár a Pp. 370. § (1) bekezdése alapján nem érinthette, hogy az elsőfokú bíróság a többes személyiségi jogsértésre tekintettel nemcsak a jogsértés megtörténtének bírói megállapítása során, hanem a sérelemdíj meghatározásánál is személyiségi jogsértésenként hozta meg döntését, a Ptk. 2:52. § (3) bekezdése szerint a sérelemdíj mértékét a bíróság az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetre gyakorolt hatására – tekintettel, *egy összegben* határozza meg. Ez alapján pedig a felpereseknek megítélt sérelemdíj egyébként sem – még az esetleges „közrehatásuk” alperesek által remélt értékelése esetén sem – lett volna eltúlzott, figyelemmel arra is, hogy a bizonyított méhcsípések viszonylag csekély száma ellenére az is megállapítható, hogy a felpereseknek az alperesi méhállomány nagysága folytán rendszeresen kellett méhcsípésekre számítani.

[57] Ettől függetlenül az ítéltábla – ugyancsak szükségtelenül meg nem ismételve a már kifejtetteket – utal arra is a fellebbezésben hivatkozott 2022. évi méhcsípés eredete vonatkozásában, hogy a Pp. 279. § (1) bekezdése alapján a mérlegelés során jelentősége van a felek perben tanúsított magatartásának is. A már értékelt, lényegében minden felperesi tényállítást vitató magatartásához képest ugyanakkor az I. rendű alperes a 2022. évi sérelem okozását a tartalma alapján elismerve maga is kifejezte a „sajnálkozását” a pert megelőzően, mielőtt a felek viszonya megromlott volna (10.P.20.279/2023/13/F/7. sorszám alatti üzenetváltás). Az alperesek további ezt érintő (részben a saját egyéb fellebbezési érvelésükkel is ellentétes) hivatkozásával ellentétben továbbá a felperesek a kereseti kérelmük szerint folyamatos alperesi jogsértésre vonatkozó tényállítást és kereseti kérelmet (lásd: pl. eltiltás) terjesztettek elő, amelyhez képest az elsőfokú bíróság által helytállóan értékelteknek megfelelően annak volt jelentősége, hogy a felperesek ezek részeként milyen mértékben tettek eleget a bizonyítási kötelezettségeiknek.

[58] Az I. rendű alperes – mindezek alapján is – alaptalanul vitatta a fellebbezésben az állattartói felelősségét, miként a II. rendű alperes is az érte mint megbízottjáért fennálló

felelősségét. Az elsőfokú bíróság abban az értelemben nem eltérő felelősségi viszony alapján állapította meg a – többek közös károkozásának aleseteként a – II. rendű alperes felelősségét, hogy az ő esetében megbízóként (magától értetődően) a megbízottjának a felelősségét megalapozó (jelen esetben állattartói) jogviszony alapján van jelentősége, hogy teljesítette-e a Ptk. 6:542. § (1) bekezdésében rögzített, a felelősségét megalapozó kötelezettségeit. E jogszabályhely értelmében ugyanis ha a megbízott e minőségében (a jelen esetben mint megbízott állattartó) harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a megbízó és a megbízott egyetemlegesen felelős; mentesül a megbízó a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal való ellátásában és felügyeletében felróhatóság nem terheli. A felperesek pedig a kereseteikben feltüntették az I. rendű alperes állattartói és a II. rendű alperes megbízói felelősségét is, amely alapján a megbízott a rá vonatkozó kárfelelősségi alakzat, a megbízott pedig ehhez igazodva egyetemlegesen felel a köztük lévő megbízási jogviszony alapján (pl. PJD2018. 33). A II. rendű alperes továbbá – miként a fellebbezésben – az elsőfokú eljárás során maga sem hivatkozott arra, hogy utasításokkal látta volna el vagy felügyelte volna az I. rendű alperest, hanem csak azt állította, hogy az I. rendű alperes hozzáértéséhez kétség sem férhet, ezért csak ritkán kellett egyeztetniük a méhészettel kapcsolatban (10.P.20.279/2023/17. számú ellenkérelem 10. oldal). E nyilatkozata alapján pedig nem szorult további vizsgálatra, hogy a II. rendű alperes annak ellenére sem felügyelte, illetőleg látta el utasításokkal az I. rendű alperest, hogy olyan helyen tartotta a mintegy 6 000 000 példányt számláló méhállományát, amely mások lakóhelyéül szolgál. Méhek lakókörnyezetben ilyen tömegben való tartása pedig a magára laikusként (amit önmagában az ilyen méhállomány tulajdonlása megkérdőjelez) hivatkozó II. rendű alperestől is elvárhatóvá tette volna, hogy a méhtartás behatásai körében fokozott körültekintést tanúsítson, és felügyelje a méhtartás konkrét körülményeit. Ennek elmulasztása alól pedig (polgári jogi értelemben) az a védekezése sem mentesíti, hogy megbízott a fia, az I. rendű alperes szakértelmében. Az ítéltábla a teljesség kedvéért rögzíti ugyanakkor, hogy mindezek ellenére nem lett volna akadály, hogy az elsőfokú eljárás során – akár a jogi képviselőjének kérdései alapján – további nyilatkozatokat tegyen (de ilyen nyilatkozatot a fellebbezésben sem adott elő). A II. rendű alperes ugyancsak iratellenes hivatkozásával szemben pedig a felperesek részben éppen arra alapították a vele szembeni keresetüket, hogy megbízói minőségében a magatartása felróható, amelyhez képest – arra alkalmas védekezés esetén – neki állt volna érdekében a bizonyítás a felelősségének kimentése érdekében.

[59] Az alperesek – a már kifejtetteket (pl. a méhek sziruppal való ellátásának hiánya) szükségtelenül meg nem ismételve – alaptalanul hivatkoztak arra is, hogy az I. rendű alperes túlnyomórészt eleget tett a vonatkozó szakmai és jogszabályi előírásoknak, mivel önmagában az itatás körében jelentkező jogellenes és felróható magatartása elegendő volt a felperesek személyiségi jogainak sérelmeihez. Az alperesek ehhez (is) kapcsolódó hivatkozásával szemben továbbá a felperesek következetesen tagadták, hogy az ingatlanokat természetes elválasztóként övező lombosított ritkítását kérték volna (különösen pedig az elégtelen alperesi méhtartás ismeretében), hanem csak a növényzetüket árnyékoló egyetlen ág levágását kérték és nem is az I. rendű alperestől, hanem az alperesi ingatlan tulajdonosától, amelyhez képest az alperesek e vonatkozásban sem bizonyították a felperesek felróható „közrehatását”.

[60] A sérelemdíj mértékét illetően az ítéltábla – ugyancsak szükségtelenül meg nem ismételve a már rögzítetteket – hangsúlyozza azt is, hogy az elsőfokú ítélet kamatszámítása nem teszi ellentmondásossá a sérelemdíj körében tett megállapításokat. Az elsőfokú bíróság ugyanis egy sajátos középáramú kamatkötelezettségről rendelkezett, amely figyelemmel van azokra a tényekre is, hogy a felperesek nem vagyoni sérelmei 2025-re a testi épségük megsértésére redukálódtak, ugyanakkor az alperesi behatás a legerősebben 2022-ben jelentkezhetett (az itató-gödör és a rashel-hálós magasítás is 2022 őszén készült el), és az I.

rendű alperes csak 2024-ben kezdett hozzá a méhek számára megfelelő itató kialakításához. Bár az alperesek helytállóan hivatkoztak arra, hogy a kamat a károsodással válik esedékessé (Ptk. 6:532. §), huzamosabb időn át tartó, illetőleg folyamatos károkozás esetén azonban az egységes bírói gyakorlat ismeri és elismeri az úgynevezett középárányos kamatszámítást is. A sérelemdíj már hivatkozott, „egy összegben” való meghatározása miatt pedig azt is alaptalanul állították (bár ennek mikénti meghatározására vonatkozó fellebbezési kérelmet maguk sem terjesztettek elő), hogy a kamatszámítás időpontját „személyiségi jogonkénti bontásban” kellett volna meghatározni. Annak pedig semmilyen jelentősége nincs, hogy a felperesek a helyszíni tárgyalás során védőfelszerelés nélkül mentek be az alperesi ingatlanra, amely ráadásul nem is szükségképpen a méhekhez való viszonyukra, hanem akár a laikus viszonyulásukra is engedhet következtetni.

[61] Az alperesek alaptalanul támadták a bizonyítékok mérlegelését az alapján is, hogy az elsőfokú ítélet milyen terjedelmet szentelt azoknak, mivel a bizonyítékok mérlegelése nem mennyiségi, hanem jogalkalmazási kérdés. Az elsőfokú bíróság továbbá nem az általa „elképzelhetőnek tartott”, hanem a helyszíni tárgyalásokon jobbra azonosított tereptárgyak és ingóságok alapján is leszűrte, a meggyőződésén alapuló megállapításait rögzítette az ítéletben. Az elsőfokú bíróság továbbá – a hatályon kívül helyező végzésben adott iránymutatások mellett – éppen az alperesi védekezés miatt adta igen részletes indokát, hogy az egyes felvételeket mennyiben és milyen okból fogadta el. Az alperesek e vonatkozásban is előadott (iratellenes) hivatkozásával szemben pedig az elsőfokú bíróság kifejezetten értékelte a 2025-re megváltozott alperesi behatást.

[62] A per főtárgyán kívüli azon fellebbezési hivatkozás szintén iratellenes volt, hogy az elsőfokú bíróság 1 800 000 forintban állapította volna meg a pertárgy értékét, mivel azt 1 200 000 forint-ban tette (indokolás [27] bekezdés). Az ítéltábla – fellebbezés hiányában – csak a teljesség kedvéért rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság csak az egyes jogsértések, és az alapján a per nyertesség/pervesztesség arányának meghatározásához használt kisegítő (de éppen a döntés ellenőrizhetőségét jelentő) számításokat, de a bíróságoknak az alperesek hivatkozásával szemben egyébként sincs a pertárgyértékkel összefüggő anyagi pervezetési kötelezettségük, hanem azt pl. a hatásköri kérdések vagy az illetékkötelezettség stb. körében vizsgálják. Arra tényyszerűen hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletben nem rendelkezett az I. rendű alperes által - a számára biztosított költségkedvezményt megelőzően - előlegezett szakértői díjelőleg vissza-utalásáról, amely azonban mivel ténylegesen az állam előlegezte a szakértői díjat, nem képezte a perköltségének részét, ezért arról az ítéletben nem kellett (nem is lehetett) rendelkezni.

[63] Az alperesek arra ugyanakkor megalapozottan hivatkoztak, hogy anyagi jogerőhatás hiányában nem a Pp. 37. § a) pontja szerinti pertársak, ugyanakkor a hivatkozásuktól eltérően nem is a c) pont szerinti pertársak, mert a velük szembeni követelés nem hasonló ténybeli és jogi alapból eredt, hanem ugyanabból a jogviszonyból (a kettejük közös személyiségi jogsértéséből), azaz a b) pont szerinti pertársnak minősülnek. Ezért az elsőfokú ítéletben rögzítettekkel ellentétben a perköltségben való egyetemleges marasztalásuk nem a Pp. 87. § (1) bekezdésén alapul, hanem a (2) bekezdésén. Ennek értelmében ugyanis az egyéb (azaz a b) és c) pontok szerinti) pertársak a perköltséget a perbeli érdekeltségük arányában térítik meg. Mivel azonban a II. rendű alperes sérelemdíj fizetésére vonatkozó kötelezettsége a másként nem értelmezhető jogszabályi rendelkezések szerint egyetemleges az I. rendű alperesével [Ptk. 6:542. § (1) bekezdés], és amelynek az ő marasztalhatósága szempontjából is előfeltétele a jogsértés megállapítása (legalább jogalapi kérdésként – BDT2020. 4193), az elsőfokú bíróság e pontosításokkal érdemben helyesen rendelkezett az alperesek perköltség viselésére is kiterjedő egyetemlegességéről, amelyet egyéb viszonylatban a fellebbezés sem támadott.

[64] Az alperesek arra azonban megalapozottan hivatkoztak, hogy az ítéltáblának kell határoznia a már a hatályon kívül helyező végzésben meghatározott 96 000 forint fellebbezési illetékről, minthogy az elsőfokú bíróság arról nem döntött a Pp. 386. § (3) bekezdésén alapuló kötelezettsége ellenére [és amelyről az ítéltábla fellebbezés hiányában is hivatalból határozott volna a Pp. 383. § (6) bekezdése alapján]. Az I. rendű alperes pedig ezért nemcsak a kereseti illeték 72 000 forintos, hanem a fellebbezési illeték 96 000 forintos összege, mindösszesen 168 000 forint illeték 86% arányban történő viselésére köteles a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján, ezért az ítéltábla $(168\,000 \times 86\% =)$ 144 480 forintra felemelte az I. rendű alperes illetékkötelezettségét.

[65] Mindezek alapján az ítéltábla a II. rendű alperes illetékkötelezettsége vonatkozásában részben megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, egyebekben mint érdemben helyeset, helybenhagyta a Pp. 383. § (2) bekezdés alapján.

[66] A felperesek teljes egészében pernyertesek lettek, ezért az ítéltábla – a Pp. 83. § (1) és 87. § (2) bekezdései és a már kifejtettek alapján – az alpereseket kötelezte a felperesek által felszámított, 50 000 forint ügyvédi munkadíjból álló perköltség viselésére, mindkét peres oldal esetében egyetemlegesen.

[67] Az ítéltáblának ismételtelen nem kellett a fellebbezési illetékről rendelkeznie az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 51. § (1) bekezdése alapján.

Debrecen, 2026. március 19.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Árok Krisztián s.k. előadó bíró, Dr. Gárdosi Judit s.k. bíró